

Βένια Δημητρακοπούλου

Συνέντευξη στην Νικολέττα Παπανικολάου

Σχεδιάζετε, γράφετε, λαξεύετε... Τι από όλα νιώθετε ότι είστε περισσότερο;

Η Τέχνη είναι για μένα ένα πεδίο μεγάλης ελευθερίας. Καταπιάνομαι με πολλά και διαφορετικά υλικά, γεγονός που με βοηθάει να εισδύσω σε περισσότερες πτυχές της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Δουλεύω εξίσου στη μικρή όσο και στη μεγάλη κλίμακα. Με ύλη, αλλά και χωρίς ύλη, όπως είναι ο ήχος ή η σκιά. Τον τελευταίο καιρό, σχεδιάζω έργα μεγάλης κλίμακας για συγκεκριμένους χώρους από τους οποίους εμπνέομαι και καταλήγω στην τελική τους μορφή.

Ποιο στοιχείο θεωρείτε ότι μέτρησε περισσότερο στα έργα σας για να αναδειχτούν και στο εξωτερικό;

Η Τέχνη είναι μια μορφή επικοινωνίας. Είναι μια γλώσσα. Την καταθέτεις και είτε θα συνδεθείς με τον άλλον είτε όχι. Προσπαιτούμενο για μένα είναι η αλήθεια της, η ειλικρίνειά της. Σε αυτή νιώθω ότι πρέπει να παραμείνω πιστή, ακόμη και αν γύρω μου οι πειρασμοί είναι πολλοί. Ενωώ οι διάφορες τάσεις, οι επιταγές της σύγχρονης εικαστικής σκηνής κτλ. Έχω την αίσθηση πως με αυτή την ειλικρίνεια τελικά μπορώ και συνδέομαι με άλλους ανθρώπους. Επιπλέον, επηρεασμένη από τον τόπο στον οποίο γεννήθηκα και τον οποίο λατρεύω, την Ελλάδα, σίγουρα μεταφέρω υποσυνείδητα κομμάτια του. Στο εξωτερικό έχω δει πως αντιμετωπίζουν με μεγάλο σεβασμό, με γνώση, με δέος και θαυμασμό την Ελλάδα, την ιστορία μας, τη γλώσσα μας.

Το 2018 και το 2019 πραγματοποιήσατε μία σειρά εκθέσεων υπό τον γενικό τίτλο «Αρχέγονο Μέλλον», με επιμέρους τίτλους Ύλη – Λόγος – Ήχος που παρουσιάστηκε διαδοχικά σε σημαντικούς χώρους της Ιταλίας. Το καλοκαίρι του 2019 παρουσιάσατε την σύνοψη αυτής της τριλογίας στην πινακοθήκη Κυκλάδων στη Σύρο. Επιπλέον, ο πρόεδρος του Ιταλικού Κράτους, Σέρτζιο Ματαρέλλα σας τίμησε με το παράσημο του Ιππότη του Τάγματος του Αστήρα της Ιταλίας. Μιλήστε μας λίγο για αυτά.

Η Ιταλία πλέον σημαίνει πολλά πράγματα για μένα και πολλά με συνδέουν μαζί της. Ήταν μεγάλη τιμή αυτή η παρασημοφόρηση που έγινε από τον ίδιο προσωπικά, έναν άνθρωπο που θαυμάζω πολύ, και τεράστια η ευθύνη. Αυτό το αίσθημα ευθύνης ήταν η κινητήριος δύναμη να πραγματοποιήσω το μεγάλο ταξίδι εκθέσεων σε πόλεις της Ιταλίας. Ήταν η μία έκθεση μετά την άλλη και για κάθε μία ξεχωριστά, έφτιαχνα καινούρια έργα. Χωρίς τη συμβολή του Ελληνικού Ιδρύματος Πολιτισμού Ιταλίας και της Αλίκης Κεφαλογιάννη, που το διευθύνει, αυτό το ταξίδι δε θα ήταν εφικτό.

Στην κάθε πόλη, αφού την επισκέφθηκα, αφού αφουγκράστηκα τους χώρους έναν έναν ξεχωριστά, προέκυψε κάτι που διαφοροποιεί τη μία έκθεση από την άλλη. Στο Παλέρμο, στο Αρχαιολογικό Μουσείο «Αντονίνο Σαλίνας», επιχείρησα έναν διάλογο μεταξύ του εφήμερου και του αιώνιου, του εύθραυστου και του ανθεκτικού με τον τρόπο που η αρχαιολογία φέρνει στο φως την ύλη στο παρόν. «Η Ύλη» λοιπόν ήταν το θέμα και ο τίτλος της έκθεσης εκεί. Στο Τορίνο, στην γκαλερί της Fondazione Sandretto Re Rebaudengo, σε αυτό το κτίριο μινιμαλιστικής αρχιτεκτονικής με τις καθαρές λευκές του επιφάνειες σαν άγραφες σελίδες «ο Λόγος» ήταν ο πρωταγωνιστής. Στην Τεργέστη, τέλος, όπου ολοκληρώθηκε η τριλογία των εκθέσεων σε δυο ταυτόχρονα χώρους, στο Μουσείο Sartorio και στο Castello Di San Giusto όλα ενώθηκαν σε ένα σύνολο, μόνο που εδώ προστέθηκε «ο Ήχος». Ο ήχος που ξυπνά τη μνήμη με έναν τρόπο άμεσο και απρόσμενο.

Και οι τρεις εκθέσεις παρουσιάστηκαν μετά ως σύνοψη στην Πινακοθήκη Κυκλάδων, στην Ερμούπολη της Σύρου, με την ευγενική υποστήριξη του ιδρύματος Αντώνιος Ε. Κομνηνός. Και οι τρεις εκθέσεις συνδέονται με το ίδιο νήμα, το οποίο κρατώ κι εγώ σφιχτά στο χέρι για να μη χαθώ, αυτό που ονομάζω εν προκειμένω, «Αρχέγονο Μέλλον», που ήταν και ο γενικός τίτλος των εκθέσεων. Έρχεται από τα βάθη του χρόνου και με συνείδηση του παρόντος νιώθω πως μπορεί να μας οδηγήσει στο μέλλον και να το καταστήσει λιγότερο αβέβαιο.

Είστε μέλος του Επιμελητηρίου Εικαστικών Τεχνών Ελλάδας και του Συλλόγου Γλυπτών Ελλάδος, έχετε εκθέσει σε σημαντικούς χώρους της χώρας μας και του εξωτερικού και έργα σας βρίσκονται σε δημόσιους χώρους και συλλογές. Ένα έργο σας το «Χρυσό Δόρυ» βρίσκεται μόνιμα στη συλλογή του Αρχαιολογικού Μουσείου Antonino Salinas στο Παλέρμο σε περίοπτη θέση.

Η συγκίνησή μου ήταν πραγματικά πολύ μεγάλη όταν είδα το μαρμάρινο άγαλμα της θεάς Αθηνάς να πηγαίνει στο μουσείο Salinas για τέσσερα χρόνια ως αντιδάνειο στην κίνηση του μουσείου να επιστρέψει ένα θραύσμα στην Ελλάδα από την ανατολική ζωφόρο του Παρθενώνα ως μακροχρόνια κατάθεση. Ακόμα περισσότερο όταν το είδα να τοποθετείται στην ίδια ακριβώς αίθουσα, όπου βρίσκεται το «Χρυσό Δόρυ», ένα έργο που έφτιαξα ειδικά για την έκθεση στο Παλέρμο και το οποίο από το 2019, μετά το πέρας της έκθεσης, παραμένει εκεί.

Πιστεύετε ότι θα έπρεπε να ενισχυθεί ως μάθημα στα σχολεία τα εικαστικά και όχι μόνο;

Αυτό που θα έπρεπε κυρίως και πρωτίστως, είναι να ενισχυθεί η ίδια η ανάγκη για το μάθημα των εικαστικών. Η ανάγκη για την Τέχνη δηλαδή γενικότερα. Χωρίς αυτήν, ο κόσμος μοιάζει μικρός και μάταιος, σαν ένα παράθυρο ερμητικά κλειστό. Τα καλοκαίρια, επί σειρά ετών, στην Αίγινα, διοργανώνω με μία φίλη κεραμίστρια εργαστήρια γλυπτικής για παιδιά, από 5 έως 15 ετών, διάρκειας μίας βδομάδας.

Εκεί έχω διαπιστώσει πόση ανάγκη έχουν τα παιδιά να νιώσουν ελεύθερα και να εκφραστούν. Στα παιδιά το παράθυρο αυτό είναι εκ φύσεως ορθάνοιχτο και εμείς τους το κλείνουμε σιγά σιγά. Αυτό που έχει σημασία είναι ο σεβασμός στη διαφορετικότητα του καθενός, γιατί κάθε παιδί, όπως και ο κάθε άνθρωπος είναι ένα αυτόνομο σύμπαν. Η τέχνη δεν είναι κάτι το απρόσιτο και δύσβατο. Είναι ένα τοπίο μέσα στο οποίο μπορούμε όλοι να περιπλανηθούμε, ενδεχομένως με μία κατάλληλη καθοδήγηση.

Το εργαστήριό σας βρίσκεται στην Αίγινα και υποθέτω ότι τη διαδρομή Αθήνα – Αίγινα, την έχετε κάνει εκατοντάδες φορές. Όμως φαντάζομαι ότι υπάρχει λόγος, που προτιμήσατε να φτιάξετε στο νησί αυτό τον δικό σας χώρο...

Η Αίγινα και ειδικά το σημείο που ζω, με κέρδισε από την πρώτη στιγμή. Όταν πήγα εκεί για πρώτη φορά, το 1998, ένιωσα όχι σαν επισκέπτης, αλλά σαν κάποιος που επιστρέφει κάπου όπου ανήκει. Ήταν μια στιγμή που δε θα την ξεχάσω. Είναι και η ιστορία αυτού του νησιού, η μυθολογία του, το τοπίο που παραμένει σε πολλά σημεία αναλλοίωτο και βέβαια, αυτά που συνθέτουν και τη σημερινή του εικόνα: οι άνθρωποι, οι μυρωδιές, τα χρώματα, το φως και όλα αυτά περιστοιχισμένα από τη θάλασσα, μακριά από την οποία δεν θα μπορούσα να ζω ποτέ. Η θάλασσα και το ελληνικό φως είναι για μένα ζωτικής σημασίας. Ανεβαίνω στην κορυφή του Ελλάνιου Όρους αλλά και στον Ναό της Αφαιάς, αντικρίζω πέρα τη Σαλαμίνα, την Επίδαυρο, το ηφαίστειο των Μεθάνων, την Κόρινθο, το Αιγαίο και τότε είναι σαν να ζωντανεύουν μπροστά μου όλα όσα ξέρω, όσα έχω διαβάσει, όσα έχω ακούσει. Βλέπω τις μάχες, τις ναυμαχίες, ακούω τις κλαγγές των όπλων, τα ποδοβολητά των αλόγων... Όλο αυτό με συναρπάζει.

Επηρέασε τη δουλειά σας η περίοδος της πανδημίας;

Η περίοδος της πανδημίας με επηρέασε αφάνταστα σε όλα τα επίπεδα. Κατά τη διάρκεια του πρώτου εγκλεισμού βρέθηκα σε μία ιδιαίτερα δημιουργική περίοδο, που προκλήθηκε από όλα εκείνα τα πρωτόγνωρα και έντονα συναισθήματα που αναδύθηκαν. Ήταν και η περίοδος που επισφράγισε μέσα μου οριστικά τη μεγάλη σημασία και την ανάγκη της τέχνης στη ζωή μας.

Στο έργο σας επανερμηνεύετε αρχαίες μεθόδους μετάδοσης γνώσης και επιχειρείτε να ενώσετε ιστορικές αφηγήσεις με μια προσωπική ανάγκη για πνευματική έκφραση. Τι σας γοητεύει περισσότερο σε αυτές τις μεθόδους;

Με συναρπάζουν τόσο η αρχαϊκή γλυπτική όσο και η σύγχρονη αφηρημένη γλυπτική, όπως ο μινιμαλισμός. Με γοητεύει αφάνταστα αυτό το ανεξήγητο χαμόγελο που έχουν ακόμα και οι πληγωμένοι πολεμιστές. Με ενδιαφέρει η πύκνωση στη μορφή και στις γραμμές, που υπάρχει και στο μινιμαλισμό, ο οποίος

θεωρείται η τέχνη του ελάχιστου. Ο υπαινιγμός, αυτό που αφήνει το πεδίο της φαντασίας ελεύθερο.

Ποιο είναι το αγαπημένο σας υλικό;

Το αγαπημένο μου υλικό είναι η ανοιχτή μου διάθεση! Με αυτό πλησιάζω τα πάντα. Κάποιες φορές μπορεί να καώ, αλλά τις περισσότερες φορές, ομολογώ πως βγαίνω κερδισμένη.

Ένα από τα μεγαλύτερα έργα σας, το οποίο βρίσκεται σε δημόσιο χώρο είναι οι «Προμαχώνες» μπροστά στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο της Αθήνας.

«Οι Προμαχώνες» είναι πράγματι το μεγαλύτερο σε κλίμακα έργο που έχω κάνει ως τώρα. Είναι ένα έργο συλλογικό, που απαιτούσε πολλές συνεργασίες για ζητήματα κατασκευής, στατικής κλπ. Το ενδιαφέρον ήταν ότι από το έργο αυτό προέκυψαν και έργα άλλων καλλιτεχνών, αλλά και δικά μου. Έγινε σκηνικό για μια θεατρική παράσταση, έγινε ένα πελώριο μουσικό όργανο, για το οποίο γράφτηκε ειδικά μια σύνθεση για κρουστά. Έπαιξα με το φως και τη σκιά με αποτέλεσμα ένα αυτόνομο έργο, τις «Σκιές των Προμαχώνων», και άλλα. Οι «Προμαχώνες», όπως υποδηλώνει και η αρχαία λέξη, είναι ένα έργο με ισχυρό συμβολισμό για την προστασία και την άμυνα από κάθε είδους εξωτερικές απειλές, μεταφορικά και κυριολεκτικά. Ως αφαιρετικό έργο, αφήνει ελεύθερο το πεδίο στον καθένα να δει και να ερμηνεύσει αυτό που θέλει και αυτό που μπορεί. Είναι το πρώτο μου έργο τόσο μεγάλης κλίμακας σε δημόσιο χώρο.

Ως γυναίκα, έχετε επηρεαστεί από το κίνημα #metoo και τις καταγγελίες; Θα μπορούσε και αυτό να εκφραστεί μέσα από την Τέχνη σας;

Σαφώς και έχω υποστεί κι εγώ εκφοβισμό μέσα στον χώρο της Τέχνης. Έναν χώρο, που θα έπρεπε κατεξοχήν να σέβεται το φύλο, τη διαφορετικότητα και την ελευθερία της έκφρασης.

Τι προτιμάτε να κάνετε στον ελεύθερο χρόνο σας;

Να βλέπω τους ανθρώπους που αγαπώ ή να τους μιλώ. Να μένω μόνη με τον εαυτό μου και τις σκέψεις μου. Να περιπλανιέμαι στις θάλασσες.